Studená vojna :)

Súperenie medzi Spojenými štátmi americkými (USA) a Sovietskym zväzom (ZSSR) o postavenie svetovej superveľmoci v rokoch 1945-1989.

Prvé náznaky Studenej vojny začali už po Jaltskej konferencii vo februári roku 1945, teda tesne pred koncom Druhej svetovej vojny. Avšak v istom zmysle ju Sovietsky zväz viedol už od roku 1917, keď sa cárskeho Ruska zmocnili komunisti na čele s Leninom. Vyplýva to z jeho historického determinizmu. Táto vojna nikdy nebola verejne vyhlásená, nikto ju ani verejne neskončil. Napriek tomu postihla na 45 rokov celý svet. Jej následky trvajú dodnes a budú trvať určite ešte pár desaťročí. Zaujímavé je na tom to, že sa táto vojna zaobišla bez priameho vojenského stretu dvoch hlavných súperiacich mocností, a to ZSSR a jeho satelitov a USA a ich spojencov. A tak vzájomná konfrontácia prebiehala ako súťaž dvoch úplne diametrálnych ideologických systémov, a to komunizmu na strane východu a kapitalizmu na strane západu. Súťažilo sa v obrovskom a odstrašujúcom zbrojení a to hlavne v odvetví zbraní hromadného ničenia. Ďalej na ekonomickom poli, kde sa hlavne východ snažil dokázať, že ich komunistický systém je dokonalejší a pokrokovejší ako západný kapitalizmus. Obidve strany na to využívali obchodné embargá, špionáž akú svet ešte dovtedy nevidel, a tiež propagandu nevídaných rozmerov. Obe superveľmoci chceli zväčšovať svoju sféru vplyvu vo svete, a tak podporovali finančne aj materiálovo rôznych politických revolucionárov v krajinách s nestálymi politickými pomermi, aby zvrhli nepriateľskú vládu a nastolili politický systém blízky východu, alebo západu. Spojené štáty to vnútorne propagovali ako politiku zadržiavania. Niekedy sa stalo, že sa obe superveľmoci stretli v nejakom regionálnom konflikte, kde si mohli vyskúšať svoju silu bez toho, aby vznikol nejaký priamy konflikt medzi nimi. A preto táto vojna nie je ako ostatné, kde zomierali tisíce ľudí, a kde sa spotrebovali tony olova, ale je to Studená vojna. Tento všeobecne prijatý termín po prvýkrát verejne použil americký štátnik Bernard Baruch v roku 1947. Toto obdobie charakterizujú tri hlavné javy:

- rozsah súperenia dvoch superveľmocí dosiahol dovtedy nevídané rozmery, a to ovplyvnilo celý svet ako skutočná svetová vojna,
- vzájomná nevraživosť obidvoch superveľmocí ešte viac znásobovala ich ideologické a politické rozdiely. Obe sa snažili dokázať prevahu a silu svojho vlastného systému v očakávaní, niekedy otvorenom, častejšie však naznačovanom, že zlyhá protivník,
- pretrvávajúca hrozba jadrových síl a zaručeného sebazničenia donútila obe centrá východného a západného bloku, Moskvu a Washington, aby sa vystríhali akéhokoľvek priameho vojenského konfliktu. Našťastie strach a obava z vyvolania nukleárnej vojny, ktorá by mohla zničiť všetko živé na Zemi, bola pre obe mocnosti príliš silná.

A predsa, aj keď obava pred nukleárnou vojnou bola silná, nachádzal sa svet tesne pred ňou niekoľkokrát. V tomto období napätie medzi oboma veľmocami bolo obrovské. Niekedy sa však stávalo, že svet bol na pokraji jadrovej vojny aj bez nejakého vopred naplánovaného úmyslu jednej či druhej strany. Také veľké množstvo jadrových zbraní na oboch stranách sa mohlo náhodne spustiť, a potom by bola nukleárna vojna neodvratná. Sú dokonca známe nehody, kedy k niečomu podobnému skoro prišlo. Našťastie sa vždy všetko vyriešilo. Naopak boli obdobia, keď sa napätie do určitej miery uvoľnilo a svet si na krátku dobu mohol vydýchnuť. Často sa však stávalo, že sa obe strany zase nemohli na niečom dohodnúť a uvoľňovanie napätia znovu stroskotalo (napríklad počas Karibskej krízy).

Hlavné etapy Studenej vojny

V rokoch 1945-1949 - Sformovanie blokov

Bývalí spojenci sa rozdelili v Grécku a v Číne, kde došlo k skutočným občianskym vojnám, ale hlavne v Európe, kde ZSSR vytvoril ochrannú zónu tým, že východnej Európe vnútil komunizmus.

V rokoch 1949-1953 - Najdôležitejšie zrážky

Roku 1949 a 1955 vznikli dve nepriateľské spojenecké sústavy: najprv NATO a potom Varšavská zmluva. K zrážkam blokov došlo v roku 1948 v Európe počas Berlínskej krízy, ale aj v Ázii, kde bola v roku 1949 vyhlásená Čínska ľudová republika a kde sa odohrala Kórejská vojna a Vojna v Indočíne.

V rokoch 1953-1963 - Posledné krízy

Po Stalinovej smrti, keď ZSSR už mal prostriedky na jadrový útok proti USA, sa svet vydal na cestu mierového spolunažívania. Krízy ešte vznikali - v Berlíne v roku 1961 v súvislosti s budovaním múru, a na Kube roku 1962 v spojitosti s vylodením Američanov v Zátoke svíň.

Copyright © 2013 - 2026 Encyklopédia poznania

Po roku 1963 - Triumf uvoľnenia

Nešlo o úplné uvoľnenie (v rokoch 1954-1975 Američania pokračovali v protikomunistickom krížovom ťažení vo Vietname) a po roku 1973 ekonomická kríza vyvolala nové zhoršenie vzťahov, k vážnemu ohrozeniu mieru však nedošlo. Zvrhnutie komunistických režimov v Európe v roku 1989 napokon vytvorilo novú medzinárodnú atmosféru.

Zbrane alebo technológie Studenej vojny:

- Ekranoplán,
- SR-71 Blackbird,
- U-2,
- Tupolev Tu-95LAL.

Copyright © 2013 - 2026 Encyklopédia poznania